

Dôvodová správa

B. Osobitná časť

K bodu 1

Pracovné činnosti spojené s výrobou, spracovaním, manipuláciou, skladovaním, prepravou a zneškodňovaním chemických karcinogénov a mutagénov na pracovisku, ktoré v súčasnosti podliehajú posúdeniu príslušného orgánu verejného zdravotníctva v zmysle § 13 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z. z. sú v návrhu zákona doplnené o pracovné činnosti spojené s výrobou, spracovaním, manipuláciou, skladovaním, prepravou a zneškodňovaním reprodukčne toxických faktorov na pracovisku.

Pracovné činnosti súvisiace s expozíciou reprodukčne toxickým faktorom budú podliehať posúdeniu príslušným orgánom verejného zdravotníctva, ktorý posudzuje a vyhodnocuje návrhy z hľadiska ich možného negatívneho vplyvu na verejné zdravie. Návrhy na posúdenie príslušnému orgánu verejného zdravotníctva sú povinné predkladať fyzické osoby – podnikatelia a právnické osoby podľa § 52 ods. 1 písm. b) zákona č. 355/2007 Z. z. a do času kladného posúdenia sa musia zdržať vykonávania posudzovanej činnosti. Návrhy na posúdenie a vydanie rozhodnutia príslušného orgánu verejného zdravotníctva podľa § 13 ods. 4 písm. i) zákona č. 355/2007 Z. z. podliehajú správnomu poplatku 50 eur (položka 150 písm. f) zákona č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov), resp. 25 eur pri elektronickom podaní.

K bodu 2

Zoznam faktorov práce a pracovného prostredia, pri expozícii ktorých je zamestnávateľ povinný viesť a uchovávať evidenciu zamestnancov vykonávajúcich prácu zaradenú do druhej kategórie, tretej kategórie alebo štvrtej kategórie je doplnený o reprodukčne toxické faktory.

K bodom 3 a 4

V smernici (EÚ) 2022/431 sa deklaruje, že lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci sú významným a účinným opatrením na ochranu zdravia pri práci pred expozíciou a v pravidelných intervaloch počas expozície karcinogénnym faktorom, mutagénnym faktorom alebo reprodukčne toxickým faktorom. Dôvodom je, že u bezprahovo pôsobiacich faktorov nie je vedecky možné spoľahlivo určiť úrovne, pod ktorými by expozícia týmto zdraviu škodlivým faktorom nevedla k nepriaznivým účinkom na zdravie exponovaných osôb. Zamestnávateľovi sa ukladá zabezpečiť zamestnancom zdravotný dohľad výkonom lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci pred expozíciou a v pravidelných intervaloch počas expozície karcinogénnym faktorom, mutagénnym faktorom alebo reprodukčne toxickým faktorom a zdravotný dohľad, ktorému môžu podliehať po ukončení expozície karcinogénnym faktorom, mutagénnym faktorom alebo reprodukčne toxickým faktorom.

Smernica (EÚ) 2022/431 obsahuje zoznam reprodukčne toxických faktorov, pre ktoré je stanovený limit expozície; sú to nasledovné chemické látky a zlúčeniny: bisfenol A, 1-metyl-2-pyrolidón, 2-Etoxyetanol, 2-Etoxyetyl-acetát, 2-Metoxietanol, 2-Metoxetylacetát, N,N-dimetylacetamid, N,N-dimetylformamid, nitrobenzén, olovo a jeho anorganické zlúčeniny, ortuť a bivalentné (dvojmocné) anorganické zlúčeniny, vrátane oxidu ortuťnatého a chloridu ortuťnatého, oxid uhoľnatý. Všetky reprodukčne toxické látky a zlúčeniny uvedené v smernici (EÚ) 2022/431 spolu s ich najvyššie prípustnými expozičnými limitmi v pracovnom ovzduší sú v súčasnosti uvedené ako chemické faktory s toxickým účinkom v prílohe č. 1 k

nariadeniu vlády Slovenskej republiky č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov.

Smernica (EÚ) 2022/431 sa v súčasnosti transponuje do návrhu nariadenia vlády Slovenskej republiky o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym faktorom, mutagénnym faktorom alebo reprodukčne toxickým faktorom pri práci, ktorého súčasťou bude aj zoznam vyššie uvedených reprodukčne toxických látok a zlúčenín a ich najvyššie prípustné expozičné limity v pracovnom ovzduší.

V súvislosti s expozíciou karcinogénnym faktorom a mutagénnym faktorom je v súčasnosti zamestnávateľ povinný v zmysle § 30 a § 40 zákona č. 355/2007 Z. z. zabezpečiť na pracovisku všetky dostupné opatrenia na ochranu zdravia zamestnancov pri práci; táto povinnosť zamestnávateľa sa v návrhu zákona rozširuje aj na reprodukčne toxické faktory.

Účinným preventívnym opatrením na ochranu zdravia pri práci, upraveným v § 30 ods. 1 písm. f) a § 30e zákona č. 355/2007 Z. z., je posudzovanie zdravotnej spôsobilosti na prácu výkonom lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci. V súčasnosti je povinnosťou zamestnávateľa zabezpečiť zamestnancom posudzovanie zdravotnej spôsobilosti na prácu, ak vykonávajú prácu s expozíciou zdraviu škodlivým faktorom práce a pracovného prostredia zaradenú do tretej kategórie alebo štvrtej kategórie (riziková práca) vrátane fyzických osôb, ktoré sa uchádzajú o zamestnanie, ak budú vykonávať prácu zaradenú do tretej kategórie alebo štvrtej kategórie. Medzi významné zdraviu škodlivé faktory práce a pracovného prostredia patria karcinogénne faktory a mutagénne faktory. Uvedená povinnosť zamestnávateľa sa návrhom zákona rozširuje aj na zamestnancov exponovaných pri práci reprodukčne toxickým faktorom a fyzické osoby, ktoré sa uchádzajú o zamestnanie a budú exponovaní reprodukčne toxickým faktorom. Zákonom č. 355/2007 Z. z. je upravená frekvencia výkonu lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci u zamestnancov vykonávajúcich prácu zaradenú do tretej kategórie raz za dva roky; u zamestnancov vykonávajúcich prácu zaradenú do štvrtej kategórie raz za rok.

V súvislosti s expozíciou karcinogénnym faktorom, mutagénnym faktorom alebo reprodukčne toxickým faktorom pri práci sa návrhom zákona v súlade so smernicou (EÚ) 2022/431 v záujme prevencie poškodenia zdravia a ochrany zdravia rozširuje povinnosť zamestnávateľa zabezpečiť posudzovanie zdravotnej spôsobilosti na prácu výkonom lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci u zamestnancov, ak vykonávajú prácu zaradenú do druhej kategórie vrátane fyzických osôb, ktoré sa uchádzajú o zamestnanie, ak budú vykonávať prácu zaradenú do druhej kategórie.

Po ukončení expozície s rizikovými faktormi s neskorými následkami na zdravie, medzi ktoré patria karcinogénne faktory a mutagénne faktory, je zamestnávateľ v súčasnosti povinný v zmysle § 30e ods. 11 zákona č. 355/2007 Z. z. zabezpečiť následnú lekársku preventívnu prehliadku vo vzťahu k práci u bývalých zamestnancov, ak vykonávali prácu zaradenú do tretej kategórie alebo štvrtej kategórie, ak o to bývalého zamestnávateľa požiadajú, a to vo frekvencii raz za tri roky.

Významnými rizikovými faktormi s neskorými následkami na zdravie sú aj reprodukčne toxické faktory. V návrhu zákona sa uvedená povinnosť zamestnávateľa zabezpečiť následnú lekársku preventívnu prehliadku vo vzťahu k práci u bývalých zamestnancov rozširuje aj na bývalých zamestnancov, ktorí boli pri práci exponovaní reprodukčne toxickým faktorom, ak o to bývalého zamestnávateľa požiadajú, a to vo frekvencii raz za tri roky.

V smernici (EÚ) 2022/431 sa deklaruje, že lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci sú významným a účinným preventívnym opatrením na ochranu zdravia pri práci pred expozíciou a v pravidelných intervaloch počas expozície karcinogénnym faktorom,

mutagénym faktorom alebo reprodukčne toxickým faktorom. Prevencia a ochrana zdravia musí byť efektívna, a preto musí byť realizovaná včas a systematicky, aby sa predišlo rozvoju poškodenia zdravia a súvisiacim vysokým ekonomickým nákladom na liečbu a sociálne dávky. Eticky je správne predchádzať, zabrániť rozvoju škôd na zdraví a nie ich nákladne naprávať, ak to je vôbec možné.

Smernicou (EÚ) 2022/431 je ustanovené, že expozícia zamestnanca karcinogénym faktorom, mutagénym faktorom alebo reprodukčne toxickým faktorom nesmie prekročiť najvyššie prípustné expozičné limity a zamestnávateľ musí robiť opatrenia na čo najnižšiu expozíciu týmto faktorom. Znamená to, že opatrenia na sledovanie zdravotného stavu sa týkajú zamestnancov exponovaných uvedeným faktorom pri rešpektovaní neprekročenia stanovených limitov expozície.

Karcinogénne faktory majú schopnosť vyvolať rakovinu u exponovaných osôb a vyznačujú sa dlhou dobou latencie, čo znamená, že rakovina sa môže vyvinúť aj po 10 - 20 rokoch od ukončenia expozície. Mutagénne faktory môžu spôsobovať zmeny (mutácie) v genetickom materiáli v ľudských bunkách a tým môžu mať negatívny vplyv aj na potomstvo. Reprodukčne toxické faktory môžu byť príčinou nepriaznivých účinkov na pohlavné funkcie a plodnosť dospelých mužov a žien, na laktáciu žien, ako aj na vývoj potomstva. Vzhľadom na tieto vážne a nezvratné účinky na zdravie zamestnancov patria karcinogénne faktory, mutagénne faktory a reprodukčne toxické faktory medzi chemické látky klasifikované ako „látky vzbudzujúce veľmi veľké obavy“ a vyžadujú si adekvátnu prevenciu a ochranu zdravia zamestnancov.

K bodu 5

Legislatívno-technická úprava.

K bodu 6

Návrhom zákona sa upravuje frekvencia výkonu lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci u zamestnancov vykonávajúcich prácu s expozíciou karcinogénym faktorom, mutagénym faktorom alebo reprodukčne toxickým faktorom zaradenú do druhej kategórie raz za tri roky.

K bodom 7 až 9

Legislatívno-technická úprava.

K bodu 10

V súvislosti s expozíciou karcinogénym faktorom a mutagénym faktorom je v súčasnosti zamestnávateľ povinný v zmysle § 40 zákona č. 355/2007 Z. z. zabezpečiť v súlade s osobitným predpisom všetky dostupné technické, organizačné alebo iné opatrenia na ochranu zdravia zamestnancov pri práci, ktoré znížia expozíciu zamestnancov na najnižšiu možnú úroveň; táto povinnosť zamestnávateľa sa v návrhu zákona rozširuje aj na reprodukčne toxické faktory. Osobitným predpisom je pripravené nariadenie vlády Slovenskej republiky o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénym faktorom, mutagénym faktorom alebo reprodukčne toxickým faktorom pri práci, ktoré je v súčasnosti v legislatívnom procese.

K bodu 11

Legislatívno-technická úprava.

K bodu 12

Správny delikt na úseku verejného zdravotníctva v oblasti ochrany zdravia pri práci, ktorého sa dopustí fyzická osoba – podnikateľ alebo právnická osoba, ktorá nezabezpečí technické, organizačné alebo iné opatrenia na ochranu zdravia zamestnancov pri práci s karcinogénnymi faktormi a mutagénnymi faktormi sa dopĺňa o reprodukčne toxické faktory.

K bodu 13

Upravuje sa prechodné ustanovenie k novej povinnosti fyzickej osoby – podnikateľa alebo právnickej osoby, u ktorej sa na pracovisku vykonávali činnosti spojené s výrobou, spracovaním, manipuláciou, skladovaním, prepravou a zneškodňovaním reprodukčne toxických faktorov pred účinnosťou návrhu zákona (pred 5. aprílom 2024). Ak sa na pracovisku fyzickej osoby – podnikateľa alebo právnickej osoby vykonávajú uvedené činnosti aj po 5. apríli 2024, je povinná najneskôr do 31. decembra 2024 predložiť príslušnému orgánu verejného zdravotníctva návrh na ich posúdenie.

Upravuje sa prechodné ustanovenie k novej povinnosti zamestnávateľa, ktorý je povinný zabezpečiť prvé posúdenie zdravotnej spôsobilosti na prácu u zamestnancov exponovaných karcinogénnym faktorom, mutagénnym faktorom alebo reprodukčne toxickým faktorom, ktorí vykonávajú prácu zaradenú do druhej, tretej alebo štvrtej kategórie, najneskôr do 31. decembra 2024.

K bodu 14

Do zoznamu právne záväzných aktov Európskej únie, ktoré sú uvedené v prílohe č. 9 zákona č. 355/2007 Z. z. sa dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2022/431 z 9. marca 2022, ktorou sa mení smernica 2004/37/ES o ochrane pracovníkov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénom alebo mutagénom pri práci (Ú. v. EÚ L 88, 16.3.2022).

K čl. II

Navrhuje sa účinnosť 5. apríla 2024.